

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
13 juli 2021

Ons kenmerk
PZH-2021-779728778
DOS-2015-0005312

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Zuid-Hollands Toekomstbeeld Fiets

Geachte Statenleden,

In november 2020 hebben Rijk en provincies afgesproken om dit jaar een Nationaal Toekomstbeeld Fiets op te stellen. Met de brief van 30 maart hebben wij u geïnformeerd over de voortgang en inhoud van dit proces. Daarop heeft de commissie Bereikbaarheid en Energie gevraagd om bespreking van het Toekomstbeeld. Met deze brief informeren wij u over het beleidsdeel van het Zuid-Hollands Toekomstbeeld waarmee de gevraagde bespreking kan plaatsvinden.

Het projectenprogramma vraagt nog om lokale en provinciale besluitvorming. Wij zullen het zo spoedig mogelijk toesturen (naar verwachting begin september). De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) heeft voor de aangesloten gemeenten een eigen visie opgesteld. Waar mogelijk is onze inbreng met MRDH afgestemd.

De fiets is een prachtig Nederlands vervoermiddel. In combinatie met het openbaar vervoer en met de komst van elektrische fietsen en deelfietsen zal de rol van de fiets in de mobiliteit in Nederland en zeker ook in Zuid-Holland groter worden. Het Nationaal Toekomstbeeld Fiets helpt om de fiets als volwaardige optie mee te nemen bij investeringsbeslissingen, lokaal, regionaal en landelijk. In coronatijd heeft een nog grotere groep Nederlanders de fiets ontdekt. Mensen fietsen meer. Fietsers zijn gezonder, nemen weinig ruimte in op de weg en houden de lucht schoon. Door de opmars van de elektrische fiets worden grotere afstanden op de fiets bereikbaar. Dat alles biedt kansen. Kansen voor onze gezondheid, onze economie, de luchtkwaliteit, de drukte op de weg en voor het klimaat. Zeker als de mobiliteitsbehoefte weer aantrekt, zoals de verwachting is.

Hoofddoelen van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF)

In de MIRT afspraken over het NTF zijn twee hoofddoelen benoemd. Rijk en decentrale overheden hebben afgesproken om:

- A. Het nut van de fiets voor het integrale overheidsbeleid zichtbaar te maken;
- B. Te komen tot een structurele financiering van fietsbeleid door alle overheidslagen.

Ad A. Het nut van de fiets voor het integrale overheidsbeleid zichtbaar te maken.

De MIRT afspraken vragen van alle overheden en maatschappelijk betrokkenen om stil te staan bij het bestaande fietsbeleid. Bij voorbeeld in hoeverre actualisatie van beleidskaders nodig is en op welke wijze de onderlinge samenwerking verbeterd kan worden. Deze doelen sluiten aan bij de ambitie van het Zuid-Hollandse Fietsplan 2016-2025 om mensen vaker en verder te laten fietsen. Onze concrete ambitie is het aandeel fietsers toe te laten nemen met 25%. Dan wordt 1 op de 3 reizen in Zuid-Holland een reis met de fiets. Op basis van intern beraad en gesprekken met onze partners zoals gemeentes en de fietsersbond hebben wij mogelijke verbeteringen voor het provinciale fietsbeleid in kaart gebracht. Deze leest u verderop in deze brief.

Ad B. Te komen tot een structurele financiering van fietsbeleid door alle overheidslagen.

Het opstellen van een Nationaal Toekomstbeeld Fiets door alle wegbeheerders in Nederland is van een bijzonder belang en leidt om twee redenen tot een fundamentele wijziging van het fietsbeleid.

Ten eerste wordt er voor het eerst wordt een visie gemaakt die niet alleen korte termijn maatregelen bevat, maar die ook schetst wat er nodig is om tot structurele verbeteringen van het fietsnet in 2040 te komen. Dit vraagt naast een analyse van het bestaande netwerk ook om het in kaart brengen en analyseren van de ontwikkelingen en behoeftes voor de komende decennia.

Ten tweede wordt het door dit gezamenlijk op te stellen Nationaal Toekomstbeeld mogelijk projecten in te dienen voor het MIRT. Dit betekent dat er ook 'grote' projecten ontwikkeld kunnen worden. Het gaat dan bijvoorbeeld over fietsbruggen die spoorwegen, rijkswegen of rivieren kruisen. Op deze wijze worden grote en kostbare fietsprojecten haalbaar.

De Zuid-Hollandse opgaven

De actuele uitdagingen voor Zuid-Holland zijn gekoppeld aan onze opgaven. We zorgen voor sterke steden en dorpen door woningbouw te versnellen, we houden Zuid-Holland bereikbaar en we zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Voor inwoners en bedrijven is mobiliteit van groot belang en de fiets wordt daarin steeds belangrijker. Voor woon-werk verkeer, voor recreatief verkeer, maar natuurlijk ook voor bijvoorbeeld bezorgdiensten. Daarom bevat onze opgave de volgende beleidsimpulsen:

Bereikbaar Zuid-Holland

De bereikbaarheid van onze steden wordt steeds meer bepaald door hun bereikbaarheid per fiets. We leveren onze bijdrage aan deze 'mobiliteitstransitie' door provinciale fietsroutes naar de steden zo veilig en aantrekkelijk mogelijk te maken. Wanneer belangrijke fietsroutes conflicteren met ander verkeer, zoeken we naar de best mogelijke oplossing voor de fiets. Rijden over provinciale fietspaden en kruisen van provinciale wegen maken we overal veilig. We maken immers een punt van nul verkeersslachtoffers. In het projectenprogramma hebben we een knelpunteninventarisatie opgenomen als input voor beheer en onderhoud aan onze wegen. Waar mogelijk passen we innovaties toe.

Fiets en verstedelijking

Door de forse verstedelijkingsopgave in Zuid-Holland, de continue toename van het fietsverkeer in de grote steden, de opkomst van de e-bike en de groei van het recreatief fietsen zien we dat veel gemeenten zich fietsvriendelijk willen ontwikkelen en de fiets een belangrijker plek geven bij nieuwbouw. Veel is voor hen echter ook nieuw: van de ontwikkeling van hoogwaardige regionale fietsroutes tot het stimuleren en reguleren van deelmobiliteit. We stimuleren kennisontwikkeling door ontwerpend onderzoek te doen naar fietsvriendelijke verstedelijking op regionaal niveau. Procesmatig steunen we de gemeenten door convenanten of procesafspraken met hen te maken over bereikbaarheid en de rol van de fiets daarbij.

Fiets en Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)

De combinatie van (nieuwe) woonwijken fiets en HOV is een 'gouden' combinatie die veel bestemmingen binnen en buiten Zuid-Holland beschikbaar maakt. Daarom zetten we niet alleen in op fietsroutes, maar ook op voldoende, aantrekkelijke en veilige fietsparkeervoorzieningen bij trein en HOV.

Recreatief provinciaal hoofdnet fiets

Uit het totaal van recreatieve fietsroutes hebben we de belangrijkste genomen en daarmee een recreatief hoofdnet fiets ontwikkeld. Samen met het bestaande hoofdnet voor alledaags (utilitair) gebruik hebben we daarmee de belangrijkste provinciale fietsroutes bijeengebracht. In de komende maanden zullen we beide verder verfijnen en op elkaar afstemmen. Daar waar beide routes overlappen (van dezelfde wegen gebruik worden gemaakt) zien we een grotere noodzaak om die wegen als extra veilige en aantrekkelijke fietsroutes te ontwikkelen. Ook kijken we naar meekoppelkansen voor een aantrekkelijk fietsnetwerk wanneer er groenblauwe opgaven spelen in het stedelijk en landelijk gebied. Daarbij kan gedacht worden aan klimaatopgaven, realiseren van ecologische verbindingen of het verbinden van groenstructuren. Uiteraard doen we dat in overleg met de overheden, terreinbeheerders en wegbeheerders. Veiligheid is ook een belangrijk issue voor het recreatieve fietsnetwerk. Met maatschappelijke partners (ANWB, Nederlandse ToerFiets Unie (NTFU), Fietsplatform en de Fietsersbond) hebben we gesproken over drukte en snelheidsverschillen op het fietspad. Nog dit jaar houden we twee pilots waarbij we snelle en langzame fietsers een eigen, veilige, route aanbieden. Onderzoeken en ervaringen van de maatschappelijke partners gebruiken we om goed in te spelen op de wensen van de verschillende groepen fietsrecreanten. Een voorbeeld daarvan is de bijgevoegde rapportage recreatief fietsen Zuid-Holland 2021.

Omgevingsbeleid en de fiets

Bij Zuid-Hollanders en bij de overheid is veel animo om fietsen te stimuleren. Daarom is onze inzet gericht op het ondersteunen van en samenwerken met de wegbeheerders zodat zij het fietsnetwerk steeds verder kunnen verbeteren. De uitkomsten hiervan die van provinciaal belang zijn, nemen we op in ons omgevingsbeleid. Dat geldt in het bijzonder voor routes van het provinciaal hoofdnet fiets en hoogwaardige (snel-) fietsroutes. Daarmee willen we de kwaliteit van de belangrijkste fietsroutes borgen.

Gezonde leefomgeving en de fiets

Fietsmaatregelen leveren een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van het Klimaatakkoord en Schone Luchtakkoord. Uitwerking hiervan verloopt onder andere via de zogenaamde Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's), één van de afspraken onder het thema verduurzaming personenmobiliteit in het Klimaatakkoord. In een RMP staan diverse maatregelen die bijdragen aan de leefbaarheid, bereikbaarheid en gezondheid van gebieden.

Kennisontwikkeling en digitalisering

We baseren ons beleid op beschikbare fietsdata en stimuleren de ontwikkeling van nieuwe fietsdata bij publieke en private partners. Om tot onze opgave te komen, hebben we gebruik gemaakt van nieuwe instrumenten. De veiligheid van het provinciaal hoofdnet fiets is voor ons door de Fietsersbond onderzocht. Ook hebben we een analyse laten uitvoeren die laat zien op welke routes fietsers veel moeten omrijden of lang moeten wachten. Beide onderzoeken hebben we met de gemeenten en andere wegbeheerders gedeeld zodat zij verbeterprojecten kunnen ontwikkelen. In lijn met de digitaliseringsopgave hebben we netwerken en projecten voor het Nationaal Toekomstbeeld in GIS vastgelegd om deze informatie in vervolgstudies te kunnen gebruiken. Zo kunnen we in de toekomst beter prioriteren en de resultaten van onze inzet zichtbaar maken.

Samen fietsbeleid ontwikkelen

Samen leren en uitvoeren. Het nationaal Toekomstbeeld wil ook gemeenschappelijke beleidsontwikkeling stimuleren. Daarom hebben we gemeenten, regioverbanden en andere wegbeheerders uitgenodigd om samen met ons op een aantal speerpunten onderzoeken of pilots uit te voeren. Deze vallen vooral binnen verstedelijking en fietsveiligheid. Op basis van de reacties zullen we met hen hiermee aan de slag gaan. Zo brengen we kennis en ervaring samen om problemen op te lossen en fietsen in de hele provincie te stimuleren.

Projectenprogramma in drie fasen

De analyses en workshops met onder meer de wegbeheerders hebben geleid tot een overzicht met deels bekende projecten die binnen enkele jaren uitgevoerd kunnen worden tot heel nieuwe vraagstukken, waarvoor de concrete oplossing nog moet worden gevonden. Daarom delen we het programma op in drie fasen:

- De verkenningsfase die vooral nieuwe vraagstukken bevat, zoals barrière werking van rijkswegen, spoorwegen en rivieren.
- Een planfase met projecten waarvan de kenmerken al op hoofdlijnen bekend zijn. Over enkele jaren kunnen ze ook tot uitvoering worden gebracht.
- En last but not least een realisatiefase met projecten die vanaf 2022 uitgevoerd kunnen worden.

Projecten op het eigen areaal

Investeringen in de fiets zijn niet nieuw. Ieder jaar betrekken we fietsprojecten bij het onderhoud aan onze wegen. Quick wins worden direct meegenomen in de uitvoering. Het Toekomstbeeld biedt aanleiding om ook verder te kijken. Uiteraard hebben we ook gekeken naar bijzondere knelpunten en verbeteringen op provinciale wegen en fietspaden. Naast lopende projecten gaat het primair om een beperkt aantal smalle fietspaden, waar verdere verbreding erg moeilijk is omdat de ruimte ontbreekt, en om fietskruisingen van provinciale wegen. Om deze knelpunten aan te pakken, is allereerst onderzoek nodig naar mogelijke oplossingen.

Vervolgproces

Na bespreking van deze brief in de commissie Bereikbaarheid en Energie op 8 september en de mogelijke behandeling in Provinciale Staten een week later zal het beleidsrapport inclusief projectenprogramma ingediend worden bij het ministerie van I en W. Het doel is om eind 2021 met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat tijdens het MIRT-gesprek tot vervolgspraken te komen. Wij hopen dat op dat moment ook meer duidelijk wordt over rijksbijdragen aan kansrijke projecten en daarmee tweede doel van een 'structurele financiering van fietsprojecten' een stevige basis krijgt.

Het eerste doel van het NTF, een vernieuwde aandacht voor fietsbeleid en samenwerking tussen overheden kunnen wij met gemeenten dichterbij brengen. De eerder benoemde kleine beleidsaanpassingen en studies willen wij in 2022 oppakken:

- Ontwerpend onderzoek met gemeenten uitvoeren naar fietsvriendelijk verstedelijken;
- Verkennen van meekoppelkansen met groenblauwe opgaven in stedelijk en landelijk gebied;
- Nieuwe onderzoeken starten van hoogwaardige (snel-) fietsroutes;
- Onderzoek doen naar verbeteringen op eigen wegen.

De reacties die we krijgen, zijn van invloed op het definitieve programma.

Ambitie en middelen

De opgaven en ambities voor veilig en aantrekkelijk fietsen zijn groot. Het indicatieve beeld van projecten in Zuid-Holland voor de komende 20 jaar leidt tot een bedrag van € 1 miljard. Voor de MRDH-gemeenten komt daar eenzelfde bedrag bovenop. Bij andere provincies komt er naar verwachting een soortgelijk beeld. Dit past in onze ambitie om onze inwoners, bezoekers en bedrijven in staat te stellen om vaker en op een efficiënte, gezonde, veilige en prettige gebruik te kunnen maken van de fiets.

Naast de middelen die in het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur belegd zijn voor het programma fiets zijn de benodigde middelen bij de provincie niet beschikbaar. Het is dan ook duidelijk dat provincie, MRDH, gemeenten en waterschappen deze ambitie alleen kunnen realiseren indien de rijksoverheid in het aankomende MIRT traject een substantiële bijdrage levert.

Toekomstbeeld 2040 nog niet af

Wij verwachten dat de MIRT gesprekken ook zullen leiden tot afspraken over de verdere uitwerking van het toekomstbeeld fiets. Daarmee zal dit onderwerp in 2022 ook terugkomen op uw agenda. Tot nu toe heeft ook het proces om tot een Zuid-Hollandse inzet te komen voor het toekomstbeeld al veel opgeleverd. Zo heeft het proces bijgedragen aan actualisatie van fietsbeleid in verschillende regio's en gemeenten. Ook zijn er onderzoeken in gang gezet over de bijdrage van de fiets voor onze verstedelijkingsopgave kan leveren. De uitkomsten van die onderzoeken dragen bij aan een verfijnder toekomstbeeld, waarover Zuid-Holland, regio's en gemeenten besluiten kunnen nemen. Wij zullen u tijdens dit proces informeren over zowel de provinciale inzet als de uitkomsten van het overleg met het rijk.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, _____ voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Rapport Zuid-Hollands Toekomstbeeld Fiets
- Rapportage recreatief fietsen Zuid-Holland 2021